

VILNIUS UNIVERSITY

Tautvydas Žėkas

**EXPLOITATION OF A CHILD FOR THE PORNOGRAPHY: LEGAL
CRIMINAL AND CRIMINOLOGICAL ASPECTS**

Summary of doctoral dissertation
Social sciences, Law (01 S)

Vilnius, 2011

Dissertation was prepared during the period of 2006 – 2010 at the Faculty of Law, Vilnius University.

Academic supervisor:

Assoc. Prof. dr. Anna Drakšienė (Vilnius University, social sciences, law – 01 S)

Council of Defence:

Chairman of the Council:

Prof. dr. habil. Vytautas Nekrošius (Vilnius University, social sciences, law – 01 S)

Members:

Assoc. Prof. dr. Jonas Prapiestis (Vilnius University, social sciences, law – 01 S)

Prof. dr. Vytautas Mizaras (Vilnius University, social sciences, law – 01 S)

Assoc. Prof. dr. Aurelijus Gutauskas (Mykolas Romeris University, social sciences, law – 01 S)

Assoc. Prof. dr. Algimantas Urmonas (Mykolas Romeris University, social sciences, law – 01 S)

Opponents:

Assoc. Prof. dr. Armanas Abramavičius (Vilnius University, social sciences, law – 01 S)

Prof. habil. dr. Viktoras Justickis (Mykolas Romeris University, social sciences, law – 01 S)

Dissertation will be defended in a public session before the Council of the Defence at Vilnius University, Faculty of Law on the 12th January 2011, at 2.00 p.m. in K. Jablonskis auditorium.

Address: Saulėtekio al. 9, I building, LT – 10222 Vilnius, Lithuania.

The summary of dissertation was distributed on the 12th of December, 2010.

Dissertation can be reviewed at the library of Vilnius University.

VILNIAUS UNIVERSITETAS

Tautvydas Žėkas

**VAIKO IŠNAUDOJIMAS PORNOGRAFIJAI: BAUDŽIAMIEJI TEISINIAI IR
KRIMINOLOGINIAI ASPEKTAI**

Daktaro disertacijos santrauka
Socialiniai mokslai, teisė (01 S)

Vilnius, 2011

Disertacija rengta 2006 – 2010 metais Vilniaus universitete, teisės fakultete.

Mokslinė vadovė:

Doc. dr. Anna Drakšienė (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Disertacija ginama Vilniaus universiteto Teisės mokslo krypties taryboje:

Pirmininkas:

Prof. habil. dr. Vytautas Nekrošius (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Nariai:

Doc. dr. Jonas Prapiestis (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Prof. dr. Vytautas Mizaras (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Prof. dr. Aurelijus Gutauskas (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Doc. dr. Algimantas Urmonas (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Oponentai:

Doc. dr. Armanas Abramavičius (Vilniaus universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Prof. habil. dr. Viktoras Justickis (Mykolo Romerio universitetas, socialiniai mokslai, teisė – 01 S)

Disertacija bus ginama viešame Teisės mokslo krypties tarybos posėdyje 2011 m. sausio 12 d. 14.00 val., Vilniaus universiteto Teisės fakulteto K. Jablonskio auditorijoje.

Adresas: Saulėtekio al. 9, I rūmai, LT-10222 Vilnius, Lietuva.

Disertacijos santrauka išsiuntinėta 2010 m. gruodžio 12 d.

Disertaciją galima peržiūrėti Vilniaus universiteto bibliotekoje.

CONTENT

INTRODUCTION	6
REVIEW OF THE CONTENTS OF DISSERTATION	14
CONCLUSIONS AND PROPOSALS	16
THE LIST OF AUTHOR'S SCIENTIFIC PUBLICATIONS RELATED TO THE SUBJECT OF DOCTORAL DISSERTATION	21
INFORMATION ABOUT THE AUTHOR	22
DISERTACIJOS REZIU M Ė	24
I ŠVADOS IR PASI ŪLYMAI	35
AUTORIAUS MOKSLINI Ų PUBLIKACIJ Ų DISERTACIJOS TEMA S ŲARA ŠAS	40
INFORMACIJA APIE AUTORI Ų	41

INTRODUCTION

Relevance of the research topic. The rising number of sexual crimes against children facilitated the growth of a special interest in this topic recently. Such a concern is reflected in the legislative acts which were adopted or being planned to be enacted. The ways how to solve numerous problems related to sexual crimes against children could be noticed in various international (in a broad sense), regional and national dimensions. A closer glimpse to recently adopted statutory instruments shows the willingness and means of the legislator to tackle the problem of sexual exploitation of children. The phenomenon of the exploitation of children for the pornography, as one of the form of sexual exploitation of children, became one of the most topical issues both on the national and international dimensions. Nevertheless, in the sphere of exploitation of a child for the pornography one could easily notice the lack of academic research in this field. The problems, however, did not remain unnoticed and have been discussed by practicing criminal lawyers. Again, such situation confirms the need for a more comprehensive research, concrete strategy and logical analysis of the topic.

Sexual exploitation in a broad sense has attracted considerable interest among the criminal law lawyers in foreign countries. They tried to analyse the criminological situation, ways how to tackle this crime. Yet, there has not been much research made regarding problems related to the exploitation of a child for the purposes of pornography. In spite the tendency of making research concerning the sexual exploitation of a child in a general sense, foreign scholars have given more attention to this problem than scholars did in Lithuania. Scientists who analysed this topic mostly should be mentioned: M. Taylor, E. Quayle, D. Finkelhor, T. Tate, L. Kelly, D. M. Hughes, M. Hames, W. L. Marshall, R. Wyre, M. Silbert, A. Pines, K. Barry, A. W. Burgess, C. R. Hartman, S. J. Creighton, N. J. Wild, K. V. Lanning etc. In Lithuania not so much attention is given to the topic of exploitation of a child for the pornography and only few publications on this question could be referred to (Čičelis A. The provisions of the society because of the sexual exploitation of children. Vilnius, 2005; Grigutyė N., Karmaza E., Kemerienė S. Rehabilitation and reintegration of children and their relatives who became victims of sexual abuse. Methodical recommendations for social workers and social pedagogues.

2004; Grigutytė N., Radušis M., Kasperavičiūtė E., Karmaza E. Specialists of Lithuania about the sexual abuse of children. Vilnius, 2002; Karmaza E. Sexual abuse against children – the general review of the situation. 2006; Abramavičius A., Švedas G. Some problems of regulating criminal responsibility for crimes against sexual freedom of self – determination of children and their immunity. Law (66) 1. Vilnius, 2008). In fact, there has been little research made and no scholarly writings published especially with regard to the exploitation of children for pornography. It should be also mentioned that the legal practice on this topic remains uncertain and there are only few cases handled by the Lithuanian courts. It follows that there are significant obstacles in trying to assess properly enforcement of the statutory provisions. According to the statistical data, exploitation of children for the pornography and disposal of the pornographic material in which a child or person is presented like being a child is provided during the period of 2003 – 2010 in Lithuania composed quite a small part of all registered crimes. Yet, the numbers have been growing gradually. In 2003 there were 10 cases, whereas in 2010 there were even 75 cases concerning exploitation of a child for the pornography. Such an increase in crimes mentioned above also influences the necessity to analyze this topic in a scientific discourse.

Questions connected to exploitation of a child for the pornography are topical because of several reasons. First of all, this crime concerns children – the most vulnerable part of the society. Secondly, exploitation of a child for the pornography has not been sufficiently analysed in Lithuania's criminal law. The analysis of exploitation of a child for the pornography did not reach the accuracy and a necessary system in a scientific field. Different interpretation of several features of this crime between scientists and practitioners does not allow to foresee and to implement a disciplined and purposeful regulation of criminal responsibility for those persons who exploited a child for the pornography. Exactly this creates some ambiguity in legal evaluation and practical qualification of the problem discussed. Moreover, the problem is not analysed by the Lithuanian criminologists as well: neither criminal personality of the exploiter nor preventive side of the crime or any other important criminological questions have been raised. Thirdly, the development of the society in terms of modern technologies and changeable evaluation towards the phenomenon concerning exploitation of a child for

the pornography demand for a new approach with regard to the legal conceptualization and analysis of the problems concerning the crime mentioned. In particular, a more thorough analysis of exploitation of children for the pornography is necessary, and the first step should be the proper definition of the main features of this crime. The fact that the article of Lithuanian Criminal Code regulating criminal responsibility of those who were exploiting a child for the pornography were amended several times already shows the relevance of the question as well. Such an intensive new legislation, development of court practice and modern technologies encourage the investigation of this topic, especially those parts which are not analysed at all.

All these reasons indicate that the exploitation of children for the pornography is a specific crime. Therefore, the analysis of this crime is essential for the development of a more comprehensive legal regulation of the criminal responsibility for the exploitation of children for the purposes of pornography. As it was mentioned before, further academic analysis of this problem would contribute also to the functioning of law enforcement institutions (especially, court practice) and proper understanding of the problem in a society. Also the analysis of the problem mentioned must get into the process of persistent form which on the basis of the academic studies that have been done already enable the disclosure of the new aspects of exploitation of a child for the pornography. The doctoral dissertation is based on this approach: questions which need to be analysed are justified upon the existing legal and theoretical basis, practical experience, and suggestions are made after evaluating peculiarities of regulation of the criminal responsibility of exploitation of a child for the pornography in Lithuania and abroad, court practice and the experience of a preventive work.

Goal of the research is to analyse the legal criminal and criminological aspects of exploitation of a child for the pornography while revealing the shortages of the existing regulation and formulating concrete suggestions and perspectives of improvement for eliminating the shortages mentioned. The analysis is provided in accordance with the results of the research accomplished by the author of the dissertation, having reviewed international and national legal statutes, specific legal literature and other related sources.

Tasks of the research:

1. To reveal the concept of exploitation of children for the pornography, to discuss the development and main features of this crime, the peculiarities of its legal construction and to suggest the definition which would define this crime in the most proper way.
2. To describe the historical process of exploitation of children for the pornography of becoming a crime, the tendencies of societal evaluation, to reveal the extent of the prevalence of the crime mentioned on the basis of statistical and criminological data.
3. To analyse the main objective and subjective features of the exploitation of children for the pornography, to assess the possibilities of criminalization of various ways concerning the exploitation of children for the pornography, to formulate suggestions while improving the articles of the Criminal Code of Lithuania, to highlight the shortages and gaps of the existing law, to reveal existing ambiguities of courts' practice.
4. To review the provisions of international acts and the experience of foreign countries while solving the problem of the exploitation of children for the pornography.
5. On the basis of the data from criminological studies, to reveal the personal features of the exploiter, his common characteristics and facts while trying to understand and evaluate the mechanism of exploiting a child for the pornography, to provide for several possible classifications of those who exploit children for the pornography.
6. To discuss the preventive aspects of exploitation of children for the pornography comparing criminal sanctions in Lithuania and in other foreign countries, to evaluate the possibility of applying other (alternative) measures to the person who committed a crime of the exploitation of a child for the pornography.

Defended statements

1. Exploitation of a child for the pornography is not the proper definition to describe the situation when a child is exploited for the pornography or when a person

disposes the material in which a child or a person presented like being a child is provided. This definition should be replaced with a new concept – the material of sexual abuse of a child.

2. In order to implement a comprehensive protection of children rights and to define the legal values which are undermined by the exploitation of a child for the pornography, it would be more meaningful to regulate the criminal responsibility for exploiting a child for the pornography or disposing the material in which a child or a person presented like being a child is provided in one chapter of the Criminal Code, i.e. in a chapter dealing with crimes and criminal offences against child and family.
3. Exploitation of a child for the pornography means not only the inclusion of a child to participate in a pornographic performances, exploitation of a child for making pornographic material or benefiting from such an activity, but also making, obtaining, possession, demonstration, advertisement or distribution of such a pornographic material where a child or a person presented like being a child is provided.
4. Mere possession of child pornography (without an intention to distribute it) should be criminalized with some exceptions.
5. It is necessary to supplement Lithuanian Criminal Code with a new crime – grooming of a child online, when a person has an intention to exploit such a child for the pornography or other sexual activity.
6. The knowledge of a person who exploited a child for the pornography, his characters and features of behaviour are of major significance while determining the mechanism of a crime and its development, also the features which influence such a criminal behaviour. Knowing the criminal personality can influence also the creation of an effective preventive programmes dealing with the exploitation of a child for the pornography.
7. Current criminal policy towards the exploitation of children should be directed not only to the harshness of the penalty as the main measure both for controlling and preventing exploitation of children for pornography, but also to the application of other criminal measures.

Research methodology. The following research methods were used in the present research: logical, comparative, historical, systematic, linguistic, critical. Logical method helped in explaining the content of legal norms, as well as in summarising and drawing the conclusions. Comparative and historical methods were used to highlight the origins and main trends concerning the exploitation of a child for the pornography. Comparative and historical methods also were applied in illustrating how this kind of activity became a crime in legal practice of different countries. Further, comparative and historical methods were also applied in reviewing the peculiarities of regulating criminal responsibility for such acts both in Lithuania and in some selected foreign countries. Systemic method was used in analysing the place of exploitation of a child for the pornography in the context of other crimes, the importance of several objective and subjective features in the structure of composition of a crime, also evaluating the conclusions of the court practice of the problem analysed. Linguistic method was applied in analysing the very essence of the exploitation of a child for the pornography. Describing the arguments and contra arguments of several scientists, also reviewing existing norms of Lithuanian Criminal Code the critical method was used. Statistical method was applied to investigate various data concerning criminal records of particular crimes. According to the graphic method the concrete results of the other relevant studies, common tendencies, the data from the questionnaires filled are highlighted.

Sources of the research. The principal sources of the research were legal enactments of the Republic of Lithuania as well as foreign countries, official interpretations of such enactments, other academic literature of Lithuania and other countries, and also related statistical data. Analysing several features of the exploitation of a child for the pornography, theoretical prepositions are based by concrete examples from the court practice.

For the purpose of the research of this dissertation the author had internships in Switzerland (Freiburg University), Belgium (Antwerp University) and Italy (Rome University). During the internships mentioned the author consulted the experts of children rights: namely, W. Vandenhole (professor at Antwerp University, UNICEF Chair in children rights), K. Hanson (Kurt Bosch Institute in Sion (Switzerland),

professor – coordinator of a master programme of children rights), N. Queloz (professor of criminology at Freiburg University, Switzerland), and G. Vermeulen (professor at Ghent University, Belgium) were interviewed. The information from these interviews was used as a weighty basis for developing the theoretical concept of exploitation of a child for the pornography.

The questionnaires from Lithuanian and Belgian NGOs are a source of major importance while analysing the exploitation of a child for the pornography. Also an important input to the research done was the conference “Children’s Rights in a Globalized World: from principles to practice” which took part in Belgium (2008). The specialists that took part in this conference were one of the respondents of the research.

Novelty of the research. A systematic and comprehensive analysis of the problems related to the exploitation of children for the pornography in Lithuania was for the first time analysed in the present research. This dissertation focuses on the legal and criminal aspects of the exploitation of children for the pornography. The dissertation investigates the structure of the provisions of international documents. Further, this dissertation also provides for a comprehensive analysis of some peculiarities concerning the regulation of the criminal responsibility for the exploitation of children for the pornography in Lithuania. The dissertation also provides with a comparative analysis of the legal regulation of the above mentioned problem in a number of foreign countries taking into consideration court practise as well as recent academic debate. In addition, the main features of the composition of a crime of the exploitation of children for pornography are analysed and some general evaluation of the most problematic issues is highlighted.

This dissertation also provides for some criminological perspectives and it is the first and comprehensive academic paper in Lithuania which analyses the prevalence of the exploitation of a child for the pornography, the societal evaluation of the problem, the personality of the exploiter, his criminological characteristics and preventive questions of exploitation of a child for the pornography.

Principal provisions and prepositions which are proposed for the defence of the dissertation also determine the novelty of the research because of being reasoned, argued and highlighted for the first time.

Practical value of the study. It is the first dissertation in field of law concerning the exploitation of a child for the pornography. Conclusions and suggestions which are provided in the dissertation could be treated as a basis for the future scientific researches in order to improve the legal regulation of criminal responsibility of the exploitation of a child for the pornography in such a way making the input to the criminal and criminological sciences. The material of this dissertation could be used in the process of teaching the criminal law (special part) at the universities or high schools, also used in the work of law enforcement institutions as a methodological mean which might improve the understanding of some features concerning the exploitation of a child for the of pornography and to avoid the mistakes of qualification. This dissertation could also be useful for the NGOs and other institutions which work in the field of children rights.

Approval of the study of the research. The author has prepared two articles which were published in Vilnius university Faculty of Law research papers journal "Law". Besides, on the basis of the present research, a report for a scientific conference which took part in Belgium (2008) was prepared (the topic: Children's rights in a globalized world: from principles to practice).

Structure of the dissertation. The structure of the present dissertation was determined by the objectives of the research. Namely, the dissertation consists of the introduction, four parts (which are divided into chapters and sections), conclusions and proposals drafted on the basis of the research. At the end of the study a list of sources of the research as well as the list of the present author's academic publications related to dissertation is provided.

REVIEW OF THE CONTENTS OF DISSERTATION

The first part of the dissertation „The definition of child pornography” contains three chapters. In the first chapter the concept of pornography in a broad sense is analyzed, also the question of the relation between the concepts of indecency and obscenity, and the distinction between the pornography and erotic is made. In the second chapter „The concept of a child who has been exploited for the pornography” the understanding and peculiarities of this definition in terms of children rights are analysed. In addition, the second chapter addresses the problem of “age of consent” (i.e. the most problematic aspects of the age since when sexual relations with a child do not mean the criminal responsibility to a person). Lastly, in the third chapter of the first part of the dissertation “Child pornography *versus* images of child sexual abuse”, the concept of child pornography is provided and criticized putting forward several noteworthy scientific arguments. Having in mind existing shortages and some problematic aspects pertaining to the concept of “child pornography” a new more specific definition of images of child sexual abuse is provided.

The second part of the dissertation “Child pornography and its societal evaluation” consists of two chapters where two main questions are analysed. Firstly, the problems related to the prevalence of child pornography in a society; and, secondly, the process of assessment of child pornography as a criminal act forms the object of the investigation. While analyzing the proliferation of child pornography in a society, the data in a graphic and comparative method are provided which illustrate the registered number of exploitation of children for the pornography and disposal of the images of a child or of a person presented like being a child. The number of the crimes mentioned is compared to the number of crimes against child, family and the morals. In the second chapter of this part the historical analysis reflects how and when the prohibition to exploit a child for the pornography became seen in the criminal statutes.

The third part of the dissertation “The regulation of criminal responsibility for exploitation of children for the pornography in criminal law” contains three parts. Firstly, the problems of compositions of criminal acts concerning the exploitation of children for the pornography are discussed. More particular attention is given to the

objective features of such criminal acts, the review of subjective features are provided in the second chapter. The third chapter deals with the peculiarities of qualifying features of criminal acts concerning to the exploitation of a child for the pornography. In the third part of the dissertation it is said that the criminal responsibility of the exploitation of a child for the pornography and disposal of an image of a child or a person who has been presented like being a child should be regulated in one chapter of a Criminal Code – crimes and criminal offences against child and a family. Peculiarities of the criminal responsibility for this type of crimes established in the laws of many different countries are compared. This dissertation provides not only for such objective features as the object or objective side of the crime that are discussed, but also devotes some attention to the internet as a special mean which facilitates the commitment of a crime of exploitation of a child for the pornography. Moreover, subjective side, the subject of a crime and comprehensive analysis of criminal personality and their classifications are provided. This part of dissertation is concluded by the suggestions directed to the legislator to broaden the list of the qualifying features of exploitation of a child for the pornography.

In the last part of the dissertation some aspects of a special prevention of exploitation of a child for the pornography are analysed. The first part describes the sanctions established in the criminal statutes. The peculiarities of sanctions in the Lithuanian Criminal Code are discussed raising a question whether they are in accordance with international requirements. In addition, a comparative analysis of the most specific features of sanctions' system in foreign countries is provided. In the second chapter of the fourth part "The alternatives to the "traditional sanctions" of exploitation of a child for the pornography" the additional criminal measures are numbered which could enable the stop the proliferation of the exploitation of a child for the pornography. Among such criminal measures the following should be mentioned: chemical/surgical castration, the coordination of a penalty with a specific medical treatment (healing), and the register of persons who committed sexual crimes against children. Special attention is paid to the preventive measures for stopping exploitation of children for the pornography online.

CONCLUSIONS AND PROPOSALS

1. Child pornography is understood as sexual activities provided openly (both real and imitated) in which children take part, or genitals of children are demonstrated in an obscene way. In fact, child pornography is a fixation of a real crime in a concrete material. Each such image provides the situation where a child has been exploited, and it is not pornography, having in mind the real meaning of this definition. Pornography is a voluntary relation between people, whereas in the case of child pornography any consent to participate in a pornographic action is illegal and because children are not mature enough and are not able to decide about the participation in the actions mentioned. According to this, it is suggested to do away with the concept of child pornography and to replace it into another one – images of child sexual abuse.

2. From a historical point of view, the recognition of the exploitation of a child for the pornography as a crime is not a new phenomenon. On the contrary child pornography has been already known for quite a long time. Yet, the emergence of new technologies contributed to the increase of the cases of child pornography. Even if it is said that pornography was invented together with the photo camera, only at the end of 20th century the very first laws prohibiting exploitation of a child for the pornography appeared. After reviewing the whole historical period in which children were seen and understood in a different way, it is evident that the purity and innocence of a child became a desirable object, and this developed to the problem which today is understood as an exploitation of a child for pornography. In this process while recognising the exploitation of a child for the pornography as a crime the assurance of scientists that exploitation of a child encourages further sexual crimes against children is treated as an important argument. This argument was quite often one of the most significant in trying to justify the criminalisation of the exploitation of children for the pornography.

3. The prevalence of criminal offences concerning the exploitation of children for the pornography differs in many countries when one talks about various statistical data and the results of criminological studies. Such an inadequacy could be explained after evaluating the delitescence of such crimes, actions of competent institutions and inappropriate perception of this problem in a society. According to the official statistics

of 2003 – 2010 the exploitation of children for the pornography and disposal images of a child or of a person presented like being a child constituted just a small part between all registered crimes and criminal offences. Nevertheless, the statistical data shows a recent trend of the increase of such crimes. It is noteworthy, that generally the number of crimes against child, family and morality each year is decreasing whereas criminal acts related to the exploitation of a child for the pornography in the context of the chapters mentioned is characterized with a stable tendency of growth.

4. It is necessary to regulate the criminal responsibility for the exploitation of a child for the pornography and for the disposal of the image of a child or of a person presented like being a child in one chapter of the Lithuanian Criminal Code, i.e. crimes and criminal offences against child and family. This would better reflect those legal values which are violated by exploitation of a child for the pornography and would enable to guarantee more comprehensive security of children interests. The current regulation of criminal responsibility of the exploitation of a child for the pornography is not appropriate because it means that on the one hand exploitation of a child for pornography is a crime against child and family, while on the second hand it is an attempt to infringe the society's morality.

5. It is evident, when a real child is depicted in a sexual context, it is dangerous enough for making such acts criminalized. Nevertheless, while criminalising the pseudo images of a child who does not exist we face the problems of proving that there exists a direct relationship between a „pornographic image of a child“ (who is artificially created) and between the sexual abuse or sexual exploitation of a child (which probably did not even occur). In the case of a partial change of an image (morphing) it is possible to talk about indirect exploitation of a child for the pornography, which means that a certain child is (even if there is only his head in the picture) a victim of such a crime. On the other hand it is not fair to declare that in virtual pseudo images a child who has been represented was exploited for the pornography, because such a child simply does not exist, he is created.

6. The disposal of a pornographic material in which a child is fixated or a person is represented as being a child is impossible if such a child was not exploited for the pornography. Because of such close connection those crimes which are mentioned in

article 309 paragraph 2 and 3 of a Criminal Code of Lithuania could be called the alternative acts which are the ways how a child can be exploited for the pornography (article 162). Although both crimes differ in their physical sense, i.e. in the nature of acts committed – both the exploitation of a child for the pornography and the disposal of the pornographic material in which a child or a person represented as being child are provided, an essential value and the main accent is the same – the interests of sexual immunity of a child are infringed, the way to develop healthy and morally is blocked. Alternative acts mentioned in article 309 paragraph 2 and 3, fall into a broader concept of „exploitation“, each emphasising a different aspect of such an exploitation (producing, distributing etc.).

7. Evaluating the current provisions of the Lithuanian Criminal Code, the regulation of criminal responsibility for the exploitation of a child for the pornography is not fully completed. According to the international requirements the objective side of article 162 is broadened, a big amount of child pornographic material is foreseen as a qualifying feature of a crime mentioned in an article 309. Current composition of the exploitation of a child for the pornography does not guarantee the comprehensive safety of children’s interests, does not pay attention to some essential actualities or problematic aspects of exploitation of a child for the pornography, and for this is criticized while suggesting some corrections:

a) mere possession of child pornography (without any intention to distribute it) should be criminalized with certain exceptions. The list of criminal offences should not contain these kinds of actions: possession of child pornography when a child presented in it already reached the age since when sexual relations with him is not under the criminal responsibility, and such pictures are possessed with a consent of a child and only for the private use of the person who made these images, also if the content of the picture is not the real child, but pseudo photograph, in which there is no real victim with a potential danger to it;

b) grooming of a child online trying to exploit him for the pornography or for another sexual activity should be criminalised in the Criminal Code of Lithuania. The legislator should prohibit these kinds of actions when a person using technological systems suggests a meeting to a child with an intention to exploit him or her for the

pornography, if after the suggestion he made real movements in order for such a meeting to occur;

c) in the provision of the Lithuanian Criminal Code which regulates criminal responsibility for the disposal of the pornographic material and in which a child or a person who is represented like being a child are provided, the list of qualifying circumstances should be broadened. Legislator should take into a consideration the inclusion into the criminal legal statutes these kinds of additional qualifying circumstances: actions of a person who because of his profession or relationship contact is always near a child, and is using this for exploiting a child for the pornography, also when this criminal act is committed by the organised group which is created exactly for committing a crime of exploitation of a child for the pornography.

8. Criminological research of a criminal personality reveals the place of its essential features, elements, structure and the role in genesis of criminal behaviour, shows those qualities which in a certain situation encourage or influence his criminal behaviour. Talking about the person who exploits a child for the pornography, in practice, there are already myths and wrong approaches extended over. On the basis of the analysis made it is possible to distinguish these main features of a person, who exploits a child for the pornography: most often it is a man (though some studies note that it is “entirely man”), usually about 40 years old, educated, exploiting a child, who trust him the most (as a family member or close friend). It would be not fair to declare that such a “general rule“ is valid for all the cases of the crime discussed. Nevertheless, knowing the knowledge of the criminal personality helps in finding common tendencies how to understand the problem in a broader perspective, also influences the preventive measures, which are necessary to be taken – individual or directed to the environment, forces to look for the alternative sanctions to the „traditional penalties“, which would not only guarantee the correction of a criminal, but also would stop the repeated exploitations of a child for the pornography.

9. Both the exploitation of a child for the pornography and the disposal of a pornographic material in which a child or a person represented like being a child are provided are intentional acts, committed by a direct intention. Nevertheless, the negligent form of a guilt also should not be refused in the crimes mentioned. Negligence

is possible when a child is exploited online or in a similar way by using computer technologies. Negligent form of a guilt should be put in the criminal laws in cases when certain computer programmes, installed in a computer is functioning automatically (i.e. after the person fulfils and finishes some acts, the programmes do some steps automatically (for instance, is saving some photos in a hard disk, although the person was viewing these pictures on the screen and did not save them)).

10. Having in mind that paedophiles contain a huge part of child exploiters, it is natural, that the penalty for these criminals should be distinguished by a certain qualities. Scientific researches show that imprisonment or a fine, which in Lithuania for those criminal acts concerned with exploitation of a child for the pornography at the moment are imposed most often, do not help to correct the exploiters, that is why it is necessary to find more effective mechanism while tackling the crime mentioned. Together with the sanctions which are declared in a Criminal Code attention should also be paid to other alternative measures, which although are not popular at the moment, but could be the effective measures in fighting the exploitation of a child for the pornography. These punishments should be mentioned: chemical castration, intensive consideration of a crime with medical treatment, also the establishment of the register for those people who exploited child for the pornography.

**THE LIST OF AUTHOR'S SCIENTIFIC PUBLICATIONS RELATED TO THE
SUBJECT OF DOCTORAL DISSERTATION**

1. Žėkas T. Exploitation of a child for the pornography and prostitution – a composing part of crimes against child and family. Law: research papers, 2008. Vol. 66 (1), Vilnius;
2. Žėkas T. Possession of child pornography: legal or illegal activity (experience of common law countries). Law: research papers, 2009. Vol. 70, Vilnius.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

Tautvydas Žėkas was born on the 16th of April, 1983.

Education:

2001: graduated from Šeštokai Secondary School (Lazdijai district).

2001 – 2006: studies at Vilnius University, Faculty of law, Master degree.

2006 – 2010: doctoral studies at Vilnius University, Faculty of law, Department of Criminal Justice.

Academic training:

- 14/02/2005 – 11/07/2005 Erasmus studies at Ghent University (Belgium);
- 22/01/2006 – 28/01/2006 internship at the European Court of Justice (Luxembourg);
- 10/06/2007 – 15/06/2007 internship at the European Institute for Crime Prevention and Control, affiliated with the United Nations (Helsinki, Finland);
- 03/09/2007 – 01/12/2007 academic internship at Freiburg University (Switzerland);
- 01/02/2008 – 31/05/2008 academic internship at Antwerp University (Belgium);
- 07/09/2008 – 19/09/2008 international interdisciplinary course in Ghent and Antwerp Universities (Belgium);
- 27/02/2009 – 01/03/2009 conference in Castel Gandolfo (Italy);
- Summer Schools: 22/07/2007 – 28/07/2007 (Igalo, Montenegro), 15/06/2008 – 28/06/2008 (Amsterdam, the Netherlands), 05/07/2008 – 14/07/2008 (Kragujevač, Serbia), 08/08/2008 – 18/08/2008 (Cariati, Italy), 25/05/2009 – 29/05/2009 (Eindhoven, the Netherlands), 07/09/2009 – 17/09/2009 (Goricia, Italy).

Academic and professional experience:

- 19/07/2005 – 31/08/2005 legal practice at the prosecutor's office (city of Vilnius locality);
- 01/10/2004 – 10/01/2005 participation in the project organized by Human Rights Monitoring Institute;

- since 27/10/2009 the assistant of the member of the Parliament of Lithuania;
- 2008 – 2010: lecturer of the course on the General part of criminal law” at Vilnius university, Faculty of Law.

DISERTACIJOS REZIUOMĖ

Temos aktualumas. Pastaraisiais metais didėjantis seksualinių nusikaltimų prieš vaikus skaičius lėmė ypatingą susidomėjimą šia problema. Tai atsispindi atskiruose naujai priimtuose ir dar tik planuojamuose priimti teisės aktuose. Minėtosios problemos sprendimas pasireiškia tiek tarptautiniame (plačiaja prasme), tiek regioniniame, tiek nacionaliniame kontekstuose. Pastarųjų metų įstatymų ir kitų teisės aktų leidyba rodo bendras visuomenės pastangas kovoti su seksualiniu vaikų išnaudojimu bei su įvairiomis jo formomis. Vaiko išnaudojimo pornografijai reiškinys, kaip viena iš seksualinio vaiko išnaudojimo formų, tapo vienu labiausiai rūpimų klausimų ne tik nacionaliniame, bet ir tarptautiniame kontekste. Vis dėlto kol kas vaiko išnaudojimo pornografijai srityje vyksta daugiau diskusijų negu yra atliekama tyrimų. Tai būtent ir lemia išsamesnių tyrimų, konkrečios strategijos ir loginės šios temos analizės poreikį.

Užsienio šalyse atliekama nemažai kriminologinių tyrimų, kuriuose gilinamasi į seksualinio išnaudojimo temą plačiaja prasme, jo paplitimą, būdus, kaip užkirsti kelią šiai nusikalstamai veikai, darant tik bendrojo pobūdžio nuorodas į tokias jos formas, kurios siejasi su vaiko išnaudojimu pornografijai. Atskirų tyrimų rezultatai paprastai apibendrina visus seksualinės prievartos prieš vaikus duomenis ir atskleidžia šio reiškinio paplitimą, nepabrėžiant to, kokią vietą gautų rezultatų procentinėje išraiškoje konkrečiai užima vaiko išnaudojimas pornografijai. Nepaisant šios bendrosios tendencijos, užsienio literatūroje vaiko išnaudojimo pornografijai problemai skiriama daugiau dėmesio nei Lietuvoje. Tarp užsienio autorių, daugiausiai gvildenusių šią problemą, paminėtini šie mokslininkai: M. Taylor, E. Quayle, D. Finkelhor, T. Tate, L. Kelly, D. M. Hughes, M. Hames, W. L. Marshall, R. Wyre, M. Silbert, A. Pines, K. Barry, A. W. Burgess, C. R. Hartman, S. J. Creighton, N. J. Wild, K. V. Lanning ir kt. Lietuvoje nusikalstamų veikų, kuriomis kėsiamasi į vaikų seksualinio apsisprendimo laisvę ir (ar) neliečiamumą, problematikai skiriama nepakankamai dėmesio – galima paminėti tik kelias bendrojo pobūdžio publikacijas šiais klausimais (Čičelis A. Visuomenės nuostatos dėl seksualinio vaikų išnaudojimo. Vilnius, 2005; Grigutytė N., Karmaza E., Kemerienė S. Vaikų, patyrusių seksualinę prievartą, ir jų artimųjų reabilitacija ir reintegracija. Metodinės rekomendacijos socialiniams darbuotojams ir

socialiniams pedagogams. 2004; Grigutytė N., Radušis M., Kasperavičiūtė E., Karmaza E. Lietuvos specialistai apie vaikų seksualinę prievartą. Vilnius, 2002; Karmaza E. Seksualinė prievarta prieš vaikus – bendra situacijos apžvalga. 2006; Abramavičius A., Švedas G. Kai kurios baudžiamosios atsakomybės už nusikaltimus vaikų seksualinio apsisprendimo laisvei ir neliečiamumui reglamentavimo problemos. Teisė (66) 1. Vilnius, 2008). Mokslinių tyrimų ar darbų, išimtinai susijusių su vaiko išnaudojimu pornografijai, praktiškai nėra. Be to, Lietuvos teismų praktikos analizė nagrinėjamu klausimu šiandien praktiškai negalima, nes teismuose buvo išnagrinėtos tik kelios su vaiko išnaudojimu pornografijai susijusios bylos. Dėl šios priežasties atsiranda tam tikras barjeras vertinant teorinių nuostatų įgyvendinimą praktikoje. Vaiko išnaudojimas pornografijai ir disponavimas pornografinio turinio dalykais, kuriuose vaizduojamas vaikas arba asmuo pateikiamas kaip vaikas, LR 2003 – 2010 metų laikotarpiu oficialiosios statistikos duomenimis, nors ir sudarė nežymią visų užregistruotų nusikalstamų veikų dalį, bet pasižymėjo nuolatiniu augimu. 2003 m. buvo užregistruota 10, o 2010 m. jau 75 nusikalstamos veikos, susijusios su vaiko išnaudojimu pornografijai. Dėl tokio nusikalstamų veikų skaičiaus didėjimo pastaraisiais metais atsiranda poreikis šio pobūdžio problemą nagrinėti moksliniame diskurse.

Vaiko išnaudojimo pornografijai tyrimo aktualumą disertaciniame lygmenyje lemia ir kitos priežastys. Pirmiausia, ši nusikalstama veika yra susijusi su vaikais – viena labiausiai pažeidžiamų socialinių grupių. Antra, vaiko išnaudojimas pornografijai iki šiol buvo visai nenagrinėtas Lietuvos baudžiamosios teisės moksle – vaiko išnaudojimo pornografijai kaip nusikalstamos veikos požymių analizė nepasiekė moksle reikalingo sąvokų tikslumo ir normų išdėstymo sistemingumo. Tai, kad mokslininkai ir praktikai skirtingai suvokia kai kuriuos požymius, neleidžia numatyti ir įgyvendinti sistemingo ir kryptingo baudžiamosios atsakomybės už vaiko išnaudojimą pornografijai reglamentavimo, o tai kelia teisinio vertinimo ir praktinio veikos kvalifikavimo neaiškumą. Be to, vaiko išnaudojimas pornografijai nenagrinėtas ir Lietuvos kriminologų: neanalizuota vaiko išnaudotojo asmenybė, prevencinė vaiko išnaudojimo pornografijai pusė ir kiti svarbūs kriminologiniai aspektai. Trečia, visuomenės vystymasis tobulėjant moderniosioms technologijoms ir kintantis su tuo susijusių reiškinių vertinimas reikalauja ir naujo požiūrio į kai kurias sąvokas, analizuojant vaiko

išnaudojimo pornografijai problemą. Atsižvelgiant į tai, būtina išsami ir gilesnė mokslinė vaiko išnaudojimo pornografijai analizė, grindžiama atitinkamų sąvokų (požymių) turinio aiškinimo tobulinimu ir konkretizavimu. Temos aktualumą rodo ir tas faktas, kad LR BK straipsnio, kuriame reglamentuojama baudžiamoji atsakomybė už vaiko išnaudojimą pornografijai, dispozicija jau ne kartą buvo keičiama. Tokia intensyvi naujų įstatymų leidyba, teismų praktikos vystymasis ir modernių technologijų (pavyzdžiui, interneto) tobulėjimas skatina šios problemos, ypač mažiau nagrinėtų klausimų, tyrinėjimą.

Išvardytos priežastys rodo, kad vaiko išnaudojimas pornografijai – specifinė nusikalstama veika, kurios analizė yra būtina siekiant tobulinti baudžiamosios atsakomybės už šią nusikalstamą veiką teisinį reglamentavimą, visuomeninį suvokimą ir interpretavimą teismų praktikoje. Be to, vaiko išnaudojimo pornografijai kaip nusikalstamos veikos analizė turi įgauti nenutrūkstamo tęstinio proceso formą, leidžiančią, remiantis jau atliktais moksliniais darbais, atskleisti vis naujus teorinius ir praktinius vaiko išnaudojimo pornografijai aspektus. Tokio požiūrio laikomasi ir disertacijoje, kurioje analizuojami klausimai grindžiami egzistuojančia teisine ir teorine baze, sukaupu praktiniu patyrimu, o pasiūlymai pateikiami įvertinus baudžiamosios atsakomybės už vaiko išnaudojimą pornografijai reglamentavimo tiek Lietuvoje, tiek užsienio šalyse ypatumus, teismų praktiką ir prevencinio darbo patirtį.

Tyrimo tikslas – vaiko išnaudojimo pornografijai baudžiamųjų teisinių ir kriminologinių aspektų analizė, atskleidžiant esamo reglamentavimo trūkumus ir formuluojant konkrečius pasiūlymus bei tobulinimo perspektyvas šiems trūkumams pašalinti. Analizė pateikiama remiantis disertacijos autoriaus atlikto tyrimo rezultatais, apžvelgtais tarptautiniais bei nacionaliniais teisės aktais, specialiąja moksline literatūra ir kitais šaltiniais.

Tyrimo uždaviniai. Tyrimo tikslui pasiekti darbe keliami šie uždaviniai:

- atskleisti vaiko išnaudojimo pornografijai kaip nusikalstamos veikos sampratą, aptarti šios veikos visuomeninio vertinimo ir jos vystymosi tendencijas, teisinės

sampratos ypatumus ir pateikti pasiūlymus dėl tinkamiausios teisinės konstrukcijos, tiksliausiai apibūdinančios šią nusikalstamą veiką;

- aptarti istorinę vaiko išnaudojimo pornografijai raidą, visuomenės vertinimo tendencijas ir, remiantis statistiniais duomenimis bei atliktais kriminologiniais tyrimais, atskleisti minėtosios nusikalstamos veikos paplitimo mastą;

- išanalizuoti pagrindinius vaiko išnaudojimo pornografijai požymius (objektyviuosius ir subjektyviuosius), įvertinti kai kurių alternatyvių veikų, susijusių su vaiko išnaudojimu pornografijai, kriminalizavimo galimybes, suformuluoti baudžiamojo įstatymo tobulinimo pasiūlymus, išryškinti įstatymo taikymo trūkumus ir spragas, atskleisti teismų praktikoje kylančius neaiškumus;

- apžvelgti tarptautinių teisės aktų nuostatas ir užsienio valstybių patirtį sprendžiant vaiko išnaudojimo pornografijai problemą;

- pasitelkus kriminologinių tyrimų metu gautus duomenis atskleisti vaiko išnaudojimo pornografijai subjekto asmenybės bruožus, būdingiausias ypatybes ir faktus, siekiant suprasti ir įvertinti vaiko išnaudojimo pornografijai mechanizmą, pateikti asmenų, išnaudojančių vaiką pornografijai, klasifikacijas;

- aptarti vaiko išnaudojimo pornografijai prevencijos aspektus, lyginamuoju aspektu nagrinėjant Lietuvos ir kai kurių užsienio šalių baudžiamuosiuose įstatymuose numatytas baudžiamąsias priemones, įvertinti galimybę taikyti kitas – alternatyvias priemones nusikaltimą padariusiam asmeniui.

Ginamieji teiginiai. Siekiant darbo tikslo, ginami šie disertacijos teiginiai:

1. Vaiko pornografija nėra tinkamas terminas nusikalstamoms veikoms, kai vaikas išnaudojamas pornografijai arba kai disponuojama pornografinio turinio medžiaga, kurioje vaizduojamas vaikas arba asmuo pateikiamas kaip vaikas, įvardyti, todėl siūlytina vietoj jo vartoti kitą sąvoką – vaiko seksualinės prievartos atvaizdai.

2. Siekiant užtikrinti visapusiškesnę vaiko teisių apsaugą ir tinkamai įvardyti teisinius gėrius, kurie yra pažeidžiami išnaudojant vaiką pornografijai, tikslinga baudžiamąją atsakomybę už vaiko išnaudojimą pornografijai ir disponavimą pornografinio turinio dalykais, kuriuose vaizduojamas vaikas arba asmuo pateikiamas

kaip vaikas, reglamentuoti viename BK skyriuje, t. y. nusikaltimai ir baudžiamieji nusizengimai vaikui ir šeimai.

3. Vaiko išnaudojimas pornografijai apima ne tik vaiko įtraukimą dalyvauti pornografinio pobūdžio renginiuose, vaiko išnaudojimą pornografiniai produkcijai gaminti ar pelnydamasi iš tokios vaiko veiklos, bet ir pornografinio turinio dalykų, kuriuose vaizduojamas vaikas arba asmuo pateikiamas kaip vaikas, pagaminimą, įsigijimą, laikymą, demonstravimą, reklamavimą arba platinimą.

4. Paprastas vaiko pornografijos laikymas (turėjimas) (be tikslo ją platinti) turi būti kriminalizuotas numatant tam tikras išimtis.

5. Lietuvos baudžiamąjį įstatymą reikėtų papildyti nauja nusikalstama veika – vaiko viliojimas internete, kai asmuo turi tikslą vaiką išnaudoti pornografijai ar kitokiai seksualinei veiklai.

6. Egzistuoja bendri vaiką pornografijai išnaudojančio kaltininko asmenybės bruožai, kurie turi įtaką nusikalstamų veikų darymui. Todėl tokio nusikaltėlio asmenybės charakteristika, jo būdo bruožų ir savybių įvardijimas turi didelę reikšmę nustatant šios nusikalstamos veikos darymo mechanizmą ir jos formavimąsi, požymius, lemiančius tokį nusikalstamą elgesį. Taip pat nusikaltimą padariusio asmens pažinimas gali praversti kuriant efektyvios vaiko išnaudojimo pornografijai prevencijos sistemą.

7. Dabartinė baudžiamoji politika vaiko išnaudojimo pornografijai atžvilgiu turi būti nukreipta ne tik į baismės griežtumą kaip pagrindinę tiek kontrolės, tiek prevencijos priemonę, bet taip pat ir į kitų baudžiamųjų priemonių taikymą.

Tyrimo metodika. Analizuojant tyrimo dalyką ir siekiant darbo tikslo, taikyti įvairūs tyrimo metodai: *loginis, lyginamasis, istorinis, sisteminis, lingvistinis, kritinis* ir kiti. Plačiai naudotasi taip pat ir bendramoksliniais tyrimo metodais: analize, sinteze, indukcija, dedukcija, analogija. *Loginis* metodas padėjo aiškintis teisės normų turinį, daryti apibendrinimus ir išvadas, tiksliau ir aiškiau formuluoti darbe nagrinėjamus klausimus. *Lyginamasis* ir *istorinis* metodai taikyti siekiant nustatyti vaiko išnaudojimo pornografijai pripažinimo nusikalstama veika tendencijas įvairių šalių teisinėje praktikoje, apžvelgti baudžiamosios atsakomybės už tokio pobūdžio veiksmus reglamentavimo ypatumus tiek Lietuvoje, tiek kai kuriose užsienio valstybėse. *Sisteminis*

metodas taikytas gvildenant vaiko išnaudojimo pornografijai vietą kitų nusikalstamų veikų kontekste, atskirų objektyviosios ir subjektyviosios pusės požymių svarbą nusikaltimo sudėties struktūroje, taip pat vertinant teismų praktikos apibendrinimus vaiko išnaudojimo pornografijai klausimais. *Lingvistinis* metodas taikytas analizuojant vaiko išnaudojimo pornografijai prasmę. *Kritinis* metodas taikytas vertinant įvairių mokslininkų argumentus bei kontrargumentus, aptariant galiojanti baudžiamosios atsakomybės už vaiko išnaudojimą pornografijai reglamentavimą Lietuvoje. *Statistinis* metodas taikytas tiriant kriminalinės statistikos duomenis, taip pat atliekant baudžiamųjų bylų tyrimą (labiausiai kreipiant dėmesį į asmens, išnaudojančio vaiką pornografijai, charakterio ypatybes, alternatyviuosius nusikaltimo sudėties požymius ir jų aiškinimą etc.). Remiantis *grafiniu* metodu išryškinti konkretūs rezultatai, gauti atlikus tyrimą, jų tendencijos, taip pat apibendrinti anketavimo būdu gauti duomenys.

Tyrimo šaltiniai. Darbe pateikta analizė remiasi tarptautiniais, Lietuvos Respublikos bei užsienio šalių (daugiausia Europos Sąjungos ir *Common Law* sistemos) teisės aktais, jų oficialiaisiais aiškinimais, kita Lietuvos ir užsienio baudžiamosios teisės bei kriminologijos mokslinė literatūra, statistiniais duomenimis. Nagrinėjant atskirus vaiko išnaudojimo pornografijai požymius, teoriniai darbo teiginiai iliustruojami konkrečiais teismų praktikos pavyzdžiais.

Disertacinio tyrimo tikslais disertacijos autorius stažavosi Šveicarijoje (Friburgo universitete), Belgijoje (Antverpeno universitete) bei Italijoje (Romos universitete). Mokslinių stažuotčių metu buvo konsultuojamasi su vaiko teisių apsaugos ekspertais – imti interviu iš Wouter Vandenhole (Antverpeno universiteto profesorius, UNICEF pareigūnas vaiko teisių apsaugos srityje), Karl Hanson (*Kurt Bosch* instituto Sione (Šveicarija) profesorius, vaiko teisių studijų magistro programos koordinatorius), Nicolas Queloz (kriminologijos mokslų profesorius Friburgo universitete, Šveicarijoje), Gert Vermeulen (Instituto tarptautiniams tyrimams baudžiamosios politikos srityje profesorius Gento universitete, Belgijoje). Šių ir kitų interviu metu gauta informacija buvo naudota kaip vienas iš svarių pagrindų disertacijos autoriui plėtoti teorinę vaiko išnaudojimo pornografijai koncepciją.

Svarbiu šaltiniu vaiko išnaudojimo pornografijai analizėje tapo vaiko teisių specialistų duoti interviu atliekant tyrimą su Belgijos ir Lietuvos nevyriausybinėse organizacijų (toliau – NVO) atstovais. Lietuvoje atliekant tyrimą buvo bendradarbiauta su organizacija „Gelbėkit vaikus“, Vaiko raidos dienos centrais, organizacija „Caritas“, Vaiko paramos centru, nevyriausybine organizacija „Vaiko namas“ bei Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga. Belgijoje atliktame tyrime dalyvavo šios nevyriausybines organizacijos bei įstaigos: *International Organisation for Migration, KinderRechtenCoalitie, Childfocus, Terre des Hommes, BICE, ECPAT, Juna*, Antverpeno policijos komisariatas (Belgija), *Vlaamsparlement*. Svarbiu indėliu laikytina ir konferencijos *Children’s Rights in a Globalized World: from principles to practice*, vykusios Belgijoje (2008 m.) dalyvių nuomonė dėl vaiko išnaudojimo pornografijai problematikos. Tiek Lietuvos ir Belgijos NVO vaiko teisių specialistai, tiek šios konferencijos Belgijoje dalyviai buvo pagrindiniai respondentai atliekant anketinį tyrimą dėl vaiko išnaudojimo pornografijai.

Mokslinis darbo naujumas Vaiko išnaudojimas pornografijai pirmą kartą Lietuvoje sistemiškai analizuojamas vien tik šiai temai skirtame darbe. Mokslinis darbo naujumas pasireiškia tuo, kad vaiko išnaudojimo pornografijai tema analizuojama dviejų mokslų sandūroje.

Baudžiamosios teisės požiūriu pirmą kartą kompleksiskai nagrinėjami vaiko išnaudojimo pornografijai baudžiamieji teisiniai klausimai, apžvelgiamos tarptautinių teisės aktų nuostatos, susijusios su šio pobūdžio nusikalstama veika, ir jų įtaka nacionalinei teisei, nagrinėjami baudžiamosios atsakomybės už vaiko išnaudojimą pornografijai reglamentavimo ypatumai kai kuriose užsienio valstybėse bei Lietuvos baudžiamajame įstatyme, apibendrinama teismų praktika, pateikiami moksliskai pagrįsti argumentai, iliustruojami teismų praktikos pavyzdžiais. Taip pat analizuojami vaiko išnaudojimo pornografijai sudėties pagrindiniai požymiai, pateikiant bendrą jų vertinimą bei išryškinant probleminius aspektus.

Kriminologiniu požiūriu tai pirmasis Lietuvoje tokio pobūdžio darbas, kuriame analizuojamas vaiko išnaudojimo pornografijai paplitimas, visuomeninis šios problemos

vertinimas, asmens, išnaudojančio vaiką pornografijai, kriminologinė charakteristika ir vaiko išnaudojimo pornografijai specialiosios prevencijos klausimai.

Mokslinį darbo naujumą lemia ir gynimui teikiamos principinės nuostatos bei teiginiai, kurie pirmą kartą pagrindžiami arba naujai argumentuojami ir atskleidžiami.

Praktinė disertacijos reikšmė. Tai pirmoji Lietuvoje teisės krypties disertacija vaiko išnaudojimo pornografijai tema. Disertacijoje pateiktos išvados ir pasiūlymai yra pagrindas tolimesniems moksliniams tyrimams, tobulinant vaiko išnaudojimo pornografijai teisinį reglamentavimą, prisidedant prie baudžiamosios teisės ir kriminologijos mokslų raidos. Šio darbo medžiaga galėtų būti taikoma ir mokymo procese, dėstant baudžiamosios teisės specialiąją dalį universitetų ir aukštųjų mokyklų studentams, taip pat naudojama kasdieniniame teisėtvarkos ir teisėsaugos pareigūnų darbe kaip metodinė priemonė, galinti padėti geriau suvokti kai kuriuos vaiko išnaudojimo pornografijai požymius ir galbūt išvengti tų požymių inkriminavimo klaidų, formuojant aiškesnį teisėkūros proceso dalyvių supratimą apie šią nusikalstamą veiką. Šis darbas taip pat galėtų būti naudingas nevyriausybinėms organizacijoms bei kitoms institucijoms, dirbančioms vaiko teisių apsaugos srityje (vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaigai, žurnalistų etikos inspektoriui etc.).

Tyrimo rezultatų aprobavimas. Disertacijos autorius parengė ir publikavo du straipsnius, jie išspausdinti periodiniame Vilniaus universiteto mokslo leidinyje „Teisė“ (žr. disertacijos autoriaus paskelbtų mokslo publikacijų disertacijos tema sąrašą).

Tyrimo rezultatais buvo grindžiamas pranešimas 2008 m. vykusioje mokslinėje konferencijoje Belgijoje (Gente – Antverpene) tema „Vaiko teisės globaliame pasaulyje: nuo principų iki praktikos“ (*Children's rights in a globalized world: from principles to practice*).

Darbo struktūra. Disertacija yra kompleksinio pobūdžio darbas, kuriame analizuojamos problemos iš baudžiamosios teisės ir kriminologijos mokslų perspektyvų. Pirmojoje darbo dalyje nagrinėjama vaiko pornografijos samprata kaip reiškiny, išplaukiantis išanalizavus pornografijos (plačiąja prasme) ir vaiko sąvokas. Antroje –

aptariamasis visuomeninis vaiko pornografijos vertinimas, šio reiškinio pripažinimas nusikalstama veika žvelgiant iš istorinių perspektyvų ir baudžiamosios teisės pozicijų, pateikiami jo paplitimo mastą nusakantys statistiniai duomenys. Pirmojo ir antrojo skyrių teorinės ir praktinės išvados logine seka lėmė trečiojo skyriaus struktūrą – baudžiamosios atsakomybės už vaiko išnaudojimą pornografijai reglamentavimas baudžiamojoje teisėje analizuojamas tarptautiniu, regioniniu ir nacionaliniu lygmeniu, tarpusavyje lyginant esminius baudžiamosios atsakomybės už šią nusikalstamą veiką reglamentavimo ypatumus įvairiose užsienio šalyse, taip išryškinant pagrindines reglamentavimo spragas Lietuvos baudžiamajame įstatyme. Baudžiamajame įstatyme numatytas sankcijas bei vaiko išnaudojimo pornografijai specialiosios prevencijos aspektus disertacijos autorius atskleidžia ketvirtame skyriuje.

Disertacijos tiriamąją dalį struktūriškai sudaro įvadas, keturios dėstomosios – tiriamosios dalys (smulkiau skirstomos į skyrius bei skirsnius), remiantis atlikta analize pateikiamos suformuluotos išvados ir pasiūlymai. Darbo pabaigoje pateiktas naudotų tyrimo šaltinių sąrašas ir autoriaus publikuotų straipsnių disertacijos tema sąrašas bei priedai.

Pirmoji disertacijos dalis „Vaiko pornografijos samprata“ sudaryta iš trijų skyrių. Pirmame skyriuje analizuojama pornografijos samprata plačiaja prasme, keliamas klausimas dėl tokių sąvokų kaip nešvankumo ir nepadorumo bei pornografijos ir erotikos tarpusavio ryšio. Antrame skyriuje „Išnaudojamo pornografijai vaiko samprata“ kalbama apie šios definicijos suvokimą ir ypatumus vaiko teisių kontekste bei aptariama „sutikimo amžiaus“ problema, t. y. amžiaus, nuo kurio lytinis santykiavimas su vaiku neužtraukia baudžiamosios atsakomybės, diskutuoti aspektai. Galiausiai pirmos dalies trečiame skyriuje „Vaiko pornografija *versus* vaiko seksualinės prievartos atvaizdai“ bandoma konstruoti vaiko pornografijos definicija, pateikiama moksliskai pagrįsta šios definicijos kritika, išryškinami trūkumai bei probleminiai aspektai bei pasiūlomas tikslesnis analizuojamo nusikaltimo apibūdinimo variantas įvedant naują – vaiko seksualinės prievartos atvaizdų sąvoką.

Antroje disertacijos dalyje „Vaiko pornografija ir jos visuomeninis vertinimas“, sudarytoje iš dviejų skyrių, analizuojami du klausimai: pirma, vaiko pornografijos paplitimas visuomenėje ir, antra, vaiko pornografijos kaip nusikalstamos veikos

vertinimo raida. Aptariant vaiko pornografijos paplitimą visuomenėje grafiškai pateikiami duomenys apie užregistruotą vaiko išnaudojimo pornografijai ir disponavimo pornografinio turinio dalykais, kuriuose vaizduojamas vaikas arba asmuo pateikiamas kaip vaikas, atvejus, lyginamuoju aspektu išryškinami minėtų nusikalstamų veikų paplitimo skaičiai kitų nusikalstamų veikų, kuriomis kėsinamasi į vaiką ir šeimą ar dorovę, kontekste. Tuo tarpu istorinės perspektyvos analizė parodo, kaip ir kada vaiko išnaudojimo pornografijai draudimas atsidūrė baudžiamuosiuose įstatymuose.

Trečioji disertacijos dalis „Baudžiamosios atsakomybės už vaiko išnaudojimą pornografijai reglamentavimas baudžiamojoje teisėje“ sudaryta iš trijų skyrių. Pateikus bendrą nusikalstamų veikų sudėčių, susijusių su vaiko išnaudojimu pornografijai, problematiką, pirmame skyriuje išanalizuoti objektyvieji požymiai, antrame pateikiama subjektyviųjų požymių apžvalga, kai tuo tarpu trečiame nagrinėjama su vaiko išnaudojimu pornografijai susijusių kvalifikuojančių požymių specifika. Trečioje disertacijos dalyje pateikiama išvada, kad baudžiamoji atsakomybė už vaiko išnaudojimą pornografijai ir disponavimą pornografinio turinio dalykais, kuriuose vaizduojamas vaikas arba asmuo pateikiamas kaip vaikas, turėtų būti reglamentuojama viename BK skyriuje – nusikaltimai ir baudžiamieji vaikui ir šeimai. Lyginami baudžiamosios atsakomybės už šio pobūdžio nusikalstamą veiką ypatumai daugelio šalių baudžiamuosiuose įstatymuose. Aptariami ne tik tokie objektyviosios pusės požymiai kaip objektas, dalykas ar objektyvioji pusė, bet atskiras dėmesys skiriamas ir internetinei erdvei kaip specifiniam nusikalstamos veikos padarymo būdai, taip pat šalia subjektyviosios pusės bei nusikalstamos veikos subjekto analizės pateikiamas išsamus nusikaltėlio asmenybės vertinimas bei vaiką pornografijai išnaudojančių asmenų klasifikacijos. Ši disertacijos dalis užbaigiama pasiūlymais įstatymų leidėjui baudžiamąjį įstatymą praplėsti kvalifikuojančių vaiko išnaudojimą pornografijai požymių sąrašu.

Paskutiniuojuose disertacijos dalyje nagrinėjami vaiko išnaudojimo pornografijai specialiosios prevencijos aspektai. Pirmame šios dalies skyriuje apžvelgiamos sankcijos už vaiko išnaudojimą pornografijai. Pateikiami LR baudžiamajame įstatyme numatyti sankcijų už vaiko išnaudojimą pornografijai ypatumai, vertinamas jų atitiktum tarptautiniuose teisės aktuose keliamiems reikalavimams, lyginamuoju aspektu nagrinėjama užsienio šalių baudžiamųjų įstatymų specifika sankcijų už vaiko

išnaudojimą pornografijai aspektu. Antrame ketvirtosios disertacijos dalies skyriuje – „„Tradicinių bausmių“ už vaiko išnaudojimą pornografijai alternatyvos“ pateikiamos baudžiamosios priemonės, galinčios padėti mažinti vaiko išnaudojimo pornografijai plitimą. Tarp tokių priemonių paminėtinos: cheminė/chirurginė kastracija, bausmių derinimas su medicininėmis priemonėmis (gydymu) bei seksualinius nusikaltimus vaikui padariusių asmenų registro privalumai. Atskiras dėmesys skiriamas prevencinėms priemonėms vaiko išnaudojimui pornografijai internete.

IŠVADOS IR PASIŪLYMAI

Apibendrinant mokslinę literatūrą, galiojančius teisės aktus, kriminologinius tyrimus, statistinius duomenis ir teismų praktiką vaiko išnaudojimo pornografijai kontekste, galima daryti tokias išvadas:

1) Vaiko pornografija – tai atvirai pateikti seksualiniai veiksmai (tiek tikri, tiek imituojami), kuriuose dalyvauja vaikai, arba gašlus vaiko genitalijų demonstravimas. Faktiškai tai yra nusikalstamos veikos padarymo fakto užfiksavimas atitinkamoje laikmenoje. Kiekvienas toks užfiksuotas atvaizdas pateikia situaciją, kur vaikas buvo išnaudotas, o tai nėra pornografija, turint omenyje tikrąją šio žodžio reikšmę. Pornografija išreiškia savanorišką ryšį tarp asmenų, o vaiko pornografijos atveju bet koks vaiko sutikimas dalyvauti su pornografija susijusiuose veiksmuose yra negaliojantis, nes vaikas nėra pakankamai subrendęs, kad galėtų apsispręsti dėl dalyvavimo tokio pobūdžio veiksmuose. Todėl siūlytina sąvokos vaiko pornografija atsisakyti, o vietoj jos vartoti sąvoką – vaiko seksualinės prievartos atvaizdų.

2) Vaiko pornografijos pripažinimo nusikalstama veika istorijoje svarbu akcentuoti tai, kad pornografija nėra naujas reiškinys, o priešingai – senas, tik su naujai besivystančiomis priemonėmis. Nors teigiama, kad vaiko pornografija atsirado vos tik išradus fotoaparata, tik XX a. 8-ajame dešimtmetyje pasirodė pirmieji įstatymai, draudžiantys vaiką išnaudoti pornografijai. Retrospektyviai apžvelgus vaiko vaizdavimo būdą įvairiais amžiais, galima teigti, kad vaikas buvo matomas ir suvokiamas vis kitaip: aišku viena, kad būtent vaiko tyrumas ir nekaltumas tapo trokštamu dalyku, o tai išsirutuliojo į šiandieninę problemą, suvokiamą kaip vaiko išnaudojimas pornografijai. Vaiko pornografijos pripažinimo nusikalstama veika raidoje svarbiu argumentu laikytinas daugelio mokslininkų įsitikinimas, kad vaiko išnaudojimas pornografijai skatina tolesnius seksualinius nusikaltimus prieš vaiką. Būtent šiuo argumentu, žvelgiant į įstatymų, draudžiančių vaiko išnaudojimą pornografijai, raidą, neretai buvo grindžiamas vaiko išnaudojimo pornografijai kriminalizavimas.

3) Įvairūs statistiniai duomenys rodo vienokį, o atliktų kriminologinių tyrimų rezultatai – kitokį nusikalstamų veikų, susijusių su vaiko išnaudojimo pornografijai, paplitimo mastą. Tokius neatitiktumus galima paaiškinti įvertinus minėtųjų nusikalstamų

veikų latentškumą, atsakingų institucijų veiksmus, skirtingą baudžiamosios atsakomybės už šiuos nusikalstamus veiksmus reglamentavimą. Vaiko išnaudojimas pornografijai ir disponavimas pornografinio turinio dalykais, kuriuose vaizduojamas vaikas arba asmuo pateikiamas kaip vaikas, Lietuvos Respublikoje 2003 – 2010 m. laikotarpiu, remiantis oficialiosios statistikos duomenimis, nors ir sudarė labai nežymią visų užregistruotų nusikalstamų veikų dalį, bet pasižymėjo tendencija didėti. 2003 m. buvo užregistruota 10, o 2010 m. 75 nusikalstamos veikos, susijusios su vaiko išnaudojimu pornografijai. Pažymėtina, kad apskritai nusikalstamų veikų vaikui ir šeimai bei dorovei, kaip rodo kriminalinės statistikos duomenys, kasmet užregistruojama mažiau. Su vaiko išnaudojimu pornografijai susijusių nusikalstamų veikų kriminalinės statistikos amplitudė minėtųjų BK skyrių kontekste pasižymi didėjančia tendencija.

4) Vaiko išnaudojimą pornografijai ir disponavimą pornografinio turinio dalykais, kuriuose vaizduojamas vaikas arba asmuo pateikiamas kaip vaikas, reiktų reglamentuoti viename skyriuje, t. y. nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai vaikui ir šeimai. Šiandieninis baudžiamosios atsakomybės už vaiko išnaudojimą pornografijai reglamentavimas laikytinas ydingu, nes suponuoja mintį, kad vienu atveju vaiko išnaudojimas pornografijai yra nusikaltimas vaikui ir šeimai, kitu atveju kėsinamasi į visuomenės dorovę.

5) Akivaizdu, kad kai seksualiniame kontekste vaizduojamas tikras vaikas, tai yra pakankamai pavojinga, kad tokio pobūdžio veika būtų kriminalizuota. Tačiau, kriminalizuojant neegzistuojančio vaiko pseudo atvaizdus, susiduriama su sunkumais įrodinėjant, jog egzistuoja tiesioginis ryšys tarp „vaiko pornografinės nuotraukos“ (kuri yra dirbtinai sukurta) ir tarp seksualinės prievartos ar seksualinio vaiko išnaudojimo (kurio konkrečiu atveju galbūt net nebuvo). Esant daliniam nuotraukos pakeitimui (angl. *morphed*), galima kalbėti apie netiesioginį vaiko išnaudojimą pornografini produkcijai gaminti, kas reiškia, kad toks vaikas (net jei nuotraukoje užfiksuota tik jo galva) bus laikomas nukentėjusiu nuo tokios nusikalstamos veikos. Vis dėlto būtų neteisinga teigti, kad virtualiose pseudo nuotraukose vaizduojamas vaikas buvo išnaudotas pornografijai, nes toks vaikas paprasčiausiai neegzistuoja – jis yra sukurtas.

6) Disponuoti pornografinio turinio dalykais, kuriuose vaizduojamas vaikas arba asmuo pateikiamas kaip vaikas, neįmanoma, jei vaikas nėra išnaudotas pornografijai. Dėl

tokios minėtųjų nusikalstamų veikų glaudžios sąsajos, veikas, kurios yra išvardytos BK 309 straipsnio 2 ir 3 dalyse, galima vadinti alternatyviomis veikomis, kuriomis tam tikra prasme pasireiškia vaiko išnaudojimas pornografijai. Nors abi minimos veikos skiriasi savo fizine esme, t. y. atliekamų veiksmų pobūdžiu – tiek vaiko išnaudojimo pornografijai, tiek disponavimo pornografinio turinio dalykais, kuriuose vaizduojamas vaikas arba asmuo pateikiamas kaip vaikas, – esminis pažeidžiamas gėris ir pagrindinis nusikalstamos veikos akcentas yra tas pats, t. y. pažeidžiami vaiko seksualinio neliečiamumo interesai, užkertamas kelias jam dorai ir sveikai vystytis. Alternatyvios veikos, minimos BK 309 straipsnio 2 ir 3 dalyse, patenka į platesnę „išnaudojimo“ sąvoką, tik kiekviena jų pabrėžia skirtingą tokio išnaudojimo pasireiškimo aspektą (pagaminimą, platinimą ir kt.).

7) Vertinant šiaurines LR BK nuostatas, vaiko išnaudojimo pornografijai nusikaltimo sudėties reglamentavimas nėra iki galo užbaigtas. Atsižvelgiant į tarptautinius reikalavimus išplėsta BK 162 straipsnio objektyvioji pusė, didelis kiekis mažamečio vaiko pornografinių atvaizdų numatytas kaip kvalifikuojantis BK 309 straipsnyje įtvirtintos nusikalstamos veikos sudėties požymis. Šiandien BK galiojanti vaiko išnaudojimo pornografijai sudėtis dar visapusiškai neužtikrina vaiko interesų apsaugos, neatsižvelgia į kai kurias esmines aktualijas, vaiko išnaudojimo pornografijai problemas, todėl yra kritikuotina ir siūlytina ją koreguoti:

a) baudžiamajame įstatyme kriminalizuojant vaiko pornografijos laikymą (turėjimą) (neturint tikslo ją platinti) turėtų būti numatytos tam tikros išimties. Į nusikalstamų veikų sąrašą neturėtų būti įtrauktos tokios veikos: vaiko pornografijos laikymas (turėjimas), kai joje užfiksuotas vaikas yra pasiekęs tą amžių, nuo kurio lytinis santykiavimas su juo neužtraukia baudžiamosios atsakomybės, o tokios nuotraukos yra laikomos pačiam vaikui neprieštaraujant ir tik asmens, dariusio nuotraukas, privačiam naudojimui, taip pat jeigu vaiko pornografijos turinys yra ne tikras vaikas, o pseudo fotografija, kurioje nėra aukos ir potencialiai keliamos grėsmės jai;

b) vaiko viliojimas internete, siekiant jį išnaudoti pornografijai ar kitokiai seksualinei veiklai, turėtų būti kriminalizuotas LR baudžiamuoju įstatymu. Įstatymų leidėjas turėtų uždrausti tokius veiksmus, kai asmuo naudojami informacine sistema, siūlo

vaikui susitikti, turėdamas tikslą išnaudoti jį pornografijai, jeigu po pasiūlymo tas asmuo ėmėsi realių veiksmų, kad toks susitikimas įvyktų;

c) LR baudžiamojo įstatymo straipsnyje, reglamentuojančiame baudžiamąją atsakomybę už disponavimą pornografinio turinio dalykais, šalia disponavimo dideliu kiekiu pornografinio turinio dalykų, kuriuose vaizduojamas mažametis vaikas, būtų tikslinga išplėsti kvalifikuojančių požymių sąrašą. Įstatymų leidėjui vertėtų įvertinti šių papildomų kvalifikuojančių požymių įtraukimą į baudžiamąjį įstatymą: asmens, kuris dėl savo profesijos ar giminystės ryšio nuolat yra šalia vaiko ir tuo naudojasi išnaudodamas vaiką, veiksmus, taip pat, kai šią nusikalstamą veiką padaro specialiai tam sukurta organizuota grupė, užsiimanti vaiko išnaudojimu pornografijai.

8) Kaltininko asmenybės kriminologinis tyrimas atskleidžia esminių jos savybių, bruožų ir apskritai struktūros vietą bei vaidmenį nusikalstamo elgesio genezėje, parodo tas savybes, kurios tam tikroje situacijoje skatina arba nulemia nusikalstamą elgesį. Kalbant apie asmenį, išnaudojantį vaiką pornografijai, praktikoje jau spėjo susiformuoti mitai ir klaidingas požiūris. Remiantis analize, galima išskirti tokius pagrindinius kaltininko, išnaudojusio vaiką pornografijai, asmenybės ypatumus: dažniausiai nusikaltimo subjektas yra vyras (nors kai kurie tyrimai sako, kad išimtinai tik vyras), paprastai sulaukęs apie keturiasdešimt metų amžiaus, išsilavinęs, išnaudojantis vaiką, kuris juo labiausiai pasitiki (kaip šeimos nariu ar artimu bičiuliu). Būtų neteisinga teigti, kad tokia bendroji taisyklė galioja visiems minėtojo nusikaltimo atvejams. Vis dėlto kaltininko asmenybės pažinimas ieškant bendrųjų tendencijų leidžia suvokti problemą platesnėje perspektyvoje, turi įtaką prevencinėms priemonėms, kurių būtina imtis jo atžvilgiu – individualių ar nukreiptų į aplinką, verčia ieškoti alternatyvių „tradicinėms“ bausmėms sankcijų, kurios ne tik užtikrintų nusikaltėlio pataisymą, bet ir užkirstų kelią vaiką išnaudoti pornografijai pakartotinai.

9) Tiek vaiko išnaudojimas pornografijai, tiek disponavimas pornografinio turinio dalykais, kuriuose vaizduojamas vaikas arba asmuo pateikiamas kaip vaikas, yra tyčinės veikos, padaromos tiesiogine tyčia. Vis dėlto neturėtų būti atmetama ir neatsargi minėtųjų nusikalstamų veikų kaltės forma. Dažniausiai neatsargumas galimas tuomet, kai vaikas išnaudojamas internete arba kitaip pasinaudojant kompiuterine technika. Įstatymiškai įtvirtinti neatsargią kaltės formą vaiko išnaudojimo pornografijai

nusikalstamosiose veiklose reikėtų tais atvejais, kai tam tikros kompiuterinės programos, įdiegtos kompiuteryje, funkcionuoja automatiškai (t. y. asmeniui atlikus keletą norimų veiksmų ir juos užbaigus, kompiuterinės programos atitinkamus žingsnius atlieka savarankiškai (pavyzdžiui, išsaugoja tam tikras nuotraukas kietajame kompiuterio diske, nors asmuo tokias nuotraukas tik peržiūrėjo internete ir nenorėjo jų išsaugoti)).

10) Turint omenyje tai, kad pedofilai sudaro didelę vaiko išnaudotojų dalį, natūralu, kad baudžiamosios priemonės, taikomos tokiems asmenims, turėtų pasižymėti tam tikrais ypatumais. Moksliniai tyrimai rodo, kad laisvės atėmimo bausmė arba bausmė, kuri šiuo metu Lietuvoje už su vaiko išnaudojimu pornografijai susijusias nusikalstamas veikas skiriama dažniausiai, nepadeda pataisyti vaiko išnaudotojų, tad privalu ieškoti efektyvesnio mechanizmo kovojant su minėto pobūdžio nusikalstamomis veikomis. Šalia baudžiamajame įstatyme numatytų bausmių būtina įvertinti ir kitas alternatyvias baudžiamąsias priemones, kurios, nors ir nėra paplitusios, tačiau savo pobūdžiu galėtų būti veiksmingos siekiant užkirsti kelią vaiko išnaudojimui pornografijai. Tarp tokių bausmių paminėtinos cheminė kastracija, intensyvus bausmės derinimas su gydymo priemonėmis ir vaikų išnaudojusių asmenų registro kūrimas.

AUTORIAUS MOKSLINIŲ PUBLIKACIJŲ DISERTACIJOS TEMA SĄRAŠAS

1. Žėkas T. Vaiko išnaudojimas pornografijai ir prostitucijai – nusikalstamų veikų vaikui ir šeimai sudedamoji dalis. Teisė: mokslo darbai, 2008. Nr. 66 (1), Vilnius;
2. Žėkas T. Possession of child pornography: legal or illegal activity (experience of common law countries). Teisė: mokslo darbai, 2009. Nr. 70, Vilnius.

INFORMACIJA APIE AUTORIŲ

Tautvydas Žėkas gimė 1983 m. balandžio 16 d.

Išsilavinimas:

2001 m. baigė Šeštokų vidurinę mokyklą (Lazdijų rajonas).

2001 – 2006 m. studijos Vilniaus universiteto Teisės fakultete (įgytas teisės magistro kvalifikacinis laipsnis).

2006 – 2010 m. doktorantūros studijos Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Baudžiamosios justicijos katedroje.

Mokslinės stažuotės:

- 14/02/2005 – 11/07/2005 Erasmus studijos Gento Universitete (Belgija);
- 22/01/2006 – 28/01/2006 stažuotė Europos Bendrijų Teisingumo Teisme (Liuksemburgas);
- 10/06/2007 – 15/06/2007 stažuotė Europos nusikaltimų kontrolės ir prevencijos institute prie Jungtinių Tautų (HEUNI) Helsinkyje (Suomija);
- 03/09/2007 – 01/12/2007 mokslinė stažuotė Friburgo Universitete (Šveicarija);
- 01/02/2008 – 31/05/2008 mokslinė stažuotė Antverpeno Universitete (Belgija);
- 07/09/2008 – 19/09/2008 tarptautinis tarpdisciplininis kursas Gento ir Antverpeno Universitetuose (Belgija);
- 27/02/2009 – 01/03/2009 konferencija Castel Gandolfo (Italija);
- Vasaros mokyklos: 22/07/2007 – 28/07/2007 (Igalo, Juodkalnija), 15/06/2008 – 28/06/2008 (Amsterdamas, Nyderlandai), 05/07/2008 – 14/07/2008 (Kragujevač, Serbija), 08/08/2008 – 18/08/2008 (Cariati, Italija), 25/05/2009 – 29/05/2009 (Eindhovenas, Nyderlandai), 07/09/2009 – 17/09/2009 (Goricija, Italija).

Pedagoginė ir darbo patirtis:

- 19/07/2005 – 31/08/2005 atlikta praktika Vilniaus miesto apylinkės prokuratūroje;
- 01/10/2004 – 10/01/2005 dalyvavimas Žmogaus Teisių Stebėsenos Instituto organizuotame teismų veiklos stebėsenos projekte;

- nuo 27/10/2009 LR Seimo nario padėjėjas;
- 2008 – 2010 m. Vilniaus universiteto Teisės fakultete vesti disciplinos „Baudžiamoji teisė. Bendroji dalis“ seminarai.